

22140121

LATVIAN A: LITERATURE – HIGHER LEVEL – PAPER 1
LETTON A : LITTÉRATURE – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
LETÓN A: LITERATURA – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Friday 9 May 2014 (morning)
Vendredi 9 mai 2014 (matin)
Viernes 9 de mayo de 2014 (mañana)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is *[20 marks]*.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est *[20 points]*.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es *[20 puntos]*.

Uzraksti literāru komentāru par vienu no sekojošiem tekstiem:

1.

Ap pulksten septiņiem vakarā, kad pilsētas centrā sāk mutuļot ļaužu straumes, plūzdamas gar žilbinošajiem skatlogiem, drūzmēdamās ap lielo, milzu reklāmu krāsojumiem izgreznoto kinoteātru ieejām, pašā pilsētas austrumu daļā ielas ir patukšas. [...]

5 Kāds neliela auguma drukns pusmūža pāris iet virzienā uz ziemeļiem. Sieviete ir pelēks, četrdesmito gadu griezuma mētelis un soma. Ap galvu lakatiņš, sasiets Latvijas laucinieku paradumā. Vīrietis ir viena auguma ar viņu, platmali galvā, mēteli, ar portfeli rokā, kas mazā auguma dēļ gandrīz velkas gar zemi. Ejot tas sitas pie kreisās kājas, un lēnas gaitas dēļ viņš mazliet gāzelējas: no kreisās kājas uz labo pārnesot svaru, no labās uz kreiso.

“Vai tu atceries, kā mēs iepazināmies?” viņš iejautājās.

10 “Jā.” Kavētie smieklī piešķīra viņas balsij guldzošu skaņu: “Tu spēlēji ģitaru un amizējies ar Ziediņu Valliju”.

“Jauka meitene. Kas ar viņu notika?”

“Es nezinu. Viņa apprecējās vēl Latvijas laikā. Pēc kara bija Vācijā. Droši vien izceļojusi.”

15 Abi gāja klusēdami. Gažām aizšvīkstēja auto. Ejot gar ielas spuldzi, ēnas radīja pelēku spektru. Attālinoties no tās, ēnas stiepās, līdz sasniedza nākamās spuldzes iedarbības loku.

“Tev toreiz bija bizes [...] Tādas dzeltenī brūnas.”

“Un skolnieces kleitiņa. Ar priekšautu un baltu krādziņu.”

“Ļoti glīti. Irōnija ir nevietā. Kā ģērbjas šāsdienas skolas meitenes?”

20 “Nav nekādas vainas. Viņām ir cita domāšana un citas iespējas. Mūsu Inese [...] Tu zini, ka viņa šogad bija Anglijā?”

“Nē. Ciemos vai ko mācīties?”

“Taču jau valodu. Viņa grib studēt valodas, un tur ir tādi vasaras kursi ārzemniekiem. Meitene bija tik ļoti uztraukusies. Bet patiecis ļoti, ļoti. Nākamo vasaru grib braukt atkal.”

“Cik viņai tagad gadu?”

25 “Palika astoņpadsmit.”

“Vācu laika bērns.”

“Jā. Kad braucām no Rīgas, tad bija vēl pavisam maza. Valdis bija aizsūtīts uz Liepāju, un man iznāca bēgt pa galvu, pa kaklu ar mazo [...] Nemaz nepatīk atcerēties!”

30 “Jaunie no tā neko vairs neatceras. Negrib par to ne runāt, ne domāt. Es runāju vienu dienu ar Lāču Gunāru – viņš ir tais pašos gados. Tagad esot citi laiki, viņi lietas pārredzot labāk [...] Gunārs vēl vismaz runā, citi jaunie pat nesveicina!”

Uz ielas stūŗa drūzmējās pusaudži. Kāds plecīgs zēns plātīdamies izkļiedza spaligus izbļāvienus. Pārējie apbrīvoja. Dažas meitenes, arī ādeņos un biksēs, smējās.

“Viņi domā tikai par niekiem. Par naudu un izpriecām.”

35 “Ne jau visi [...]”

“Vai tu atceries, kā mēs braucām laivā pa Gauju?”

“Ziedēja ievas. Kad pavasaŗos es redzu ievas, man vienmēr nāk prātā Gauja un Stāvie krasti [...]”

40 “Mūs izšķīra tas, ka pēc obligātā dienesta es pārcēlos uz Rīgu.”

“Varbūt.”

“Vai tas, ka Valdis bija varonis [...]”

“Nesaki neko sliktu par Valdi. Viņam ir bijuši lieli pārdzīvojumi.”

“Un citiem tādu nav?”

- Viņa mazliet apmulsusi stomījās: “Ir. Bet kaš ir briesmīgs.”
- 45 “Un cilvēki no tā iegūst priekšrocības.”
“Tu runā muļķības!”
Namu rindas bija izbeigušās. Ielas asfalts ieplūda grūti iedomājamu iemeslu dēļ neapbūvētu, tumšu klajumu vidū. Viņi apstājās saskatoties.
“Es runāju muļķības, jo man žēl, ka dzīve neizveidojās savādāk.” Viņa paskatījās
- 50 viņam acīs, tad atgriezās un lēni sāka iet atpakaļ virzienā, no kuŗa viņi bija nākuši. Viņš sekoja. Atkal gaŗām aizbrauca auto.
“Man ir pieaugusi meita un vīrs. Man ir darbs un atbildība. Un [...] es nezinu [...], ja es varētu dzīvot vēlreiz, ja es dzīvotu par jaunu, es droši vien dzīvotu tāpat.”
Viņa paskatījās blakus gājēja platajā austrumeiropieša sejā: “Kāpēc mums nepietiek
- 55 atcerēties Gaujmalu, ievas [...] un to, kas bijis, ar patiku?”
“Es jau atceros. Dažreiz arī tad, kad ievas nezied.”
Atkal viņi gāja klusēdami.
Ietves malā stanga, izslieta kā slotas kāts, norādīja autobusa pieturu.
“Cik pulkstenis?”
- 60 Viņš paskatījās, pacēlis kreiso roku: “Ceturksnis pāri deviņiem”.
Viņi apstājās pie pieturas.
Nāca autobuss, sarkana, iekšpusē apgaismota kaste ar bezpersoniskām pasažieru galvām.
Viņa novilka adīto pirkstaini un smaidot deva roku: “Paldies par šovakar”.
“Paldies. Jauki kādreiz pārcilāt vecos laikus.”
- 65 Viņš noskatījās, kā autobuss, viņai vēl maksājot konduktorei, sāka kustēties, tad aizgriezās ielas vidū un aizbrauca, kļūdams arvien mazāks.

Richards Rīdzinieks, *Atblāzma* (1964)

2.

Saruna ar Vāgneru (Jaunā Vāgnera klusēšana)

- Vāgnera kungs, mēs neesam tikušies, bet šķiet, esmu jūs redzējusi sapnī
vai tā Orleānas jaunava, kuru atstājāt kādā svešā vārtrūmē skumt
nav jūsu aizmirstā dzīve, Vāgnera kungs?
kā gan citādi mēs būtu tikušies, ja ne mūsu kopīgajos rītos
- 5 kad kafijas krūzēs ieraudzījuši savus nogurušos atspulgus
mēs beidzot pārvarējām rūgtumu tai pieskarties ar mēli
Vāgner, jūs jau zināt, mūsu atspulgi – tās ir tikai kritušas komētas,
komētas, kuras vairs nekad neatradīs savas nāves, pat ne vienkāršākās zīmes
ka reiz šīs nāves ir bijuši kādas dzejnieces pirksti vai čukstos pavērtas lūpas
- 10 Vāgner, jūs esat slikts! kā gan citādi mēs būtu tikušies, ja ne mūsu kopīgajās tumsās,
kurās nodevējus saucām par mātēm, mein liebes Mutterchen, atceros, jūs sacījāt, Vāgner,
jūs pārāk ilgi klusējāt, Kungs, mēs pārāk ilgi viens otru nepazinām, lai tagad spētu
atpazīt viens otra kritušos ķermeņus pilsētas laukumā pie Laimas pulksteņa
ziniet, Vāgnera kungs, es jums tikai gribēju pateikt, ka tagad, kad atmiņas vairs neatver
- 15 durvis un svešumā nepiedāvā justies kā mājās, mēs varētu kļūt par labākajiem draugiem
jūs tikai uz atvadām pielieciet roku pie šīs kritušās lūdzējas sejas, saudzīgi atveriet tai acis,
izstāstiet, ka pamefīsiet Orleānu uz visiem laikiem, pastāstiet, ka nekad vairs neatgriezīsieties,
un vienmēr atcerieties šīs jaunavas lūgšanā apklusušās rokas, kad promejot neatpazīsiet
savu atspulgu Tā Kunga vienīgajā sejā

Anna Foma, *Jaunā Vāgnera klusēšana* (2012)